

**ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ТА НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
МИХАЙЛА ЯКОВИЧА РУДИНСЬКОГО**

Народився 14 жовтня 1887р. в м.Охтирка на Сумщині. Навчаючись в Охтирській гімназії він узяв участь в обстеженні стародавніх пам'яток в районі р.Ворскла. Одночасно все глибше пізнавав душу українського народу, проймався широю повагою до його історії і культури. *“Літні місяці в селі і мої екскурсії (спочатку ботанічні а потім археологічні) - згадував він, - ще більше прив'язали мене до українського села”*. Зрештою, усвідомлення свого нерозривного зв'язку з долею українського народу, відчуття його приниженості за часів царизму призвели Рудинського в коло революційної молоді. Він бере участь у розповсюдженні забороненої літератури, використовує для цього свої ботанічні та археологічні подорожі.

Не поривав зв'язків Рудинський з революційними колами і продовжуючи освіту в Петербурзькому історико-філологічному інституті, до якого вступив в 1905 р. Після закінчення університету він в 1910-1912 рр. працює викладачем Путивльської жіночої гімназії, а згодом - Київського (1912-1915) і Петербурзького (1915-1917) комерційних училищ. Восени 1922 р. М.Я.Рудинський призначається уповноваженим Укрголовполітосвіти НКО УСРР по охороні позамузейних пам'яток на території Полтавщини. Виконуючи це відповідальне громадське доручення, він разом з К.Мошенком увійшов до губернської комісії по вилученню церковних цінностей, домігся передачі до музею цілого ряду культових речей високої історико-культурної ваги. Завдяки його піклуванню в травні 1923 р. Полтавський губвиконком затвердив список 20 історико-культурних пам'яток м.Полтава, що брались під охорону держави. Працював Рудинський і в Науковому товаристві. Залишаючись його вченим секретарем, він неодноразово виступав на зборах товариства з доповідями про результати досліджень археологічних пам'яток, основні шляхи організації їх охорони тощо. Викликаючи жвавий інтерес у громадськості

Полтави, вони, безперечно, сприяли зростанню авторитету Товариства, яке у 1924 р. було зараховане до наукових установ при Всеукраїнській Академії Наук. На жаль, цього року Рудинський був змушений залишити Полтаву. На початку березня 1924 р. за розпорядженням голови Полтавського губвиконкому О.К.Сербиченка секретаріат виконкому звернувся до завідуючого губвідділом освіти з листом, в якому пропонував висловити міркування “відносно фільтрації і звільнення ряду співробітників” музею, включаючи його завідуючого. Разом з листом надсилались матеріали ДПУ на Рудинського, в яких останній характеризувався як “автокефаліст”, “прихильник українського руху”, підпільного “політ угруповання соціал-демократів і соціалістів революціонерів” та як людина, що “безперечно негативно ставиться до Радянської влади”. В акті перевірки було зазначено, що музей під керівництвом Рудинського не лише не відповідає вимогам революційної освіти, прикриваючись “науковістю” своєї роботи саботує ці вимоги”, директора музею необхідно зняти з посади. Коли ж Михайло Якович спробував опротестувати рішення губкомісії, остання лише доповнила свій вирок: “зняти з роботи як такого, що не виконав ті завдання, які були поставлені Радвладою пролетмузею” [1, с.312-340].

Важким та болісним ударом для Рудинського, як він писав “громом серед ясного неба”, став арешт сестри у справі Спілки визволення України. В кінці 1929 р. на початку 1930 р. тяжка хвороба прикувала вченого на кілька місяців до ліжка, а в червні-липні змусила виїхати на лікування. Постать М.Я.Рудинського була надто помітною на культурно-науковій ниві України. У березні 1934 р. звинувачений в контрреволюційній діяльності, Михайло Якович був заарештований органами Київського управління ДПУ. Слідчий не зміг отримати підтвердження в свідченнях Рудинського про контрреволюційну діяльність та “націоналістичне спрямування в роботі ВУАКу”.

Аналіз матеріалів про діяльність ВУАКу переконує в щирості свідчень Рудинського під час слідства. В цьому переконує і його відповідь на поставлене слідчим питання про ставлення до подій, пов’язаних зі смертю відомого українського мистецтвознавця Д.М.Щербаківського.

Слідство прийшло до висновку: “Рудинський Михайло Якович протягом багатьох років проводив контрреволюційну роботу

і належав до різних контрреволюційних груп”, а тому соціально-небезпечний для існуючого ладу. Контрреволюційною під пером слідчого стала також діяльність Рудинського в “Просвіті”, Спілці споживчих товариств та Учительській спілці в Полтаві.

Особлива нарада при Колегії ДПУ УСРР засудила Рудинського 2 квітня 1934 р. по ст.54-11 КК УСРР до трьох років заслання за межі України в північні райони СРСР. Однак, розлука з Україною тривала майже десять років. Лише після визволення території республіки від німецько-фашистських окупантів Михайло Якович зміг повернутися на рідну землю, до своєї улюбленої справи. В повосенні часи він очолював відділ первісної археології, був вченим секретарем Інституту археології АН УРСР. Під його керівництвом працювали експедиції по дослідженню археологічних пам’яток в Дніпровському Надпоріжжі, на Волині, по Десні, в Приазов’ї. Як і раніше, значну увагу приділяв він видавничій справі: був ініціатором заснування та членом редколегії серійних випусків “Археологія”, “Археологічні пам’ятки УРСР” [2, с.276-293].

Помер М.Я.Рудинський у 1958 р. в Києві. Навіть після смерті вченого продовжували виходити його праці, що, як і багатий рукописний та документальний архів науковця, привертають постійну увагу дослідників археологічних скарбів України. Глибокий і всебічно обдарований вчений, подвижник наукового вивчення та охорони історико-культурної спадщини, талановитий організатор і вдумливий наставник молоді, людина високого почуття обов’язку і моральної чистоти - Михайло Якович Рудинський по праву займає чільне місце в історії української науки.

1. Сумщина в іменах: енциклопедичний довідник. - 2-е вид., перероб., доповнене. - Суми: РВО “АС-Медіа”, 2004. - С.312-340.

2. Сумщина в історії України: навч. посібник для 5-11 класів загальноосвітніх шкіл. - Суми: МакДен, 2005. - С.276-293.